

«Астана медицина университеті» АҚ
Қоғамдық денсаулық сақтау кафедрасы №1
«Қоғамдық денсаулық сақтау» модулі бойынша

СӨЖ

Тақырыбы: Сырқаттылық, оның медико- әлеуметтік маңызы. Негізгі аурулардағы тұрғындар мүгедектігінің тенденциясы және қазіргі жағдайы, оларды анықтайтын факторлар.

Тексерген: Байгенжеева Р.К.

Орындаған: Әлмен Г.

Топ: 503 – ҚДС

Астана - 2016

Жоспар:

- Кіріспе
- Сырқаттылықтың жалпы және арнайы көрсеткіштері
- Аурулардың жіктелуі. Сырқаттылықты зерттеу
- Арнайы есепке алу түрі бойынша сырқаттылық
- Мүгедектік
- Қорытынды
- Қолданылған әдебиеттер тізімі

Кіріспе

- Кез- келген ЕПМ дәрігерінің және мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау орталықтарының тәжірибелік жұмысындағы маңызды қызметтерінің бірі анықталған сырқаттарды, жарақаттарды, улануларды, оқыс жағдайларды, сонымен қатар, денсаулыққа байланысты мәселелер сараптамасын жасау және тіркеу болып табылады.
- Сондықтан ЕПМ дәрігерден қойылған диагноздың және денсаулықпен байланысты анықталған мәселелер мен патологияларды есепке алудың дұрыстығын талап етеді. Диагноз қою – бұл ең алдымен дәрігер қызметінің нәтижесі. Диагностика сапасы дәрігердің квалификациясының деңгейімен анықталады және диагноз қоюда қолданылған мекеменің диагностикалық ресурстарымен анықталады. Науқастың диагнозы қойылған күннен бастап бұл мәліметтер статистикалық сараптаманың құралы болып табылады. Алынған мәліметтердің толыққандылығы есепке алу жүйесі дәрігерінің біліміне, анықталған патология тіркелуіне, статистикалық есеп беру формаларына сәйкес халық денсаулығымен байланысты мәселелер мен ауруларының ұсынылған әдістемесіне тәуелді.
- Тіркелген патологиялар саны жайлы деректер тіркелген сырқаттанушылық деңгейінің есептік көрсеткіштер негізінде статистикалық сараптама өткізуге мүмкіндік береді.

Сырқаттылықтың жалпы және арнайы көрсеткіштері

- **Жалпы көрсеткіштер:**
- **Сырқаттылық** – (incidence) өмірінде алғаш рет осы жылдағы тіркелген сырқаттылық жиілігі.
- **Таралуы** – (prevalence) осы жылда тіркелген барлық аурулар жиілігі.
- **Жинақтық сырқаттылық** – белгілі бір кезеңде соңғы жылда тіркелген сырқаттылық жиілігі және бұдан алдыңғы жылдағы тіркелген созылмалы ауруларымен осы жылда қаралмаған.
- **Патологиялық зақымданушылық** – профилактикалық тексеру кезіндегі анықталған патологиялық жағдайлар мен аурулардың жиілігі.
- **Арнайы көрсеткіштер:**
- **Денсаулық индексі** – бұл бір жылда мүлдем ауырмаған балалар ұжымының балалардың айқын пайыздық қатынасының денсаулық көрсеткіші.
- $1 \text{ ж. д. б. д. и.} = 1 \text{ ж. д. б. с. қ. саны} / 1 \text{ ж. т. б. саны}$
- **Орташа ұзақтығы** – ұзақ сырқаттанушылар
- **Сырқаттану қысқалығы** – бір жылда адамның сырқаттану саны (жиі сырқаттанушылар):

- Мүлдем ауырмағандар(НЗ);
- Эпизодикалық ауыратындар(1-3рет жылына, ЭББ);
- Жиі ауыратындар(4-6рет жылына, ЧБД);
- Өте жиі ауыратындар(7 және одан көп жылына, ОЧБД).
- **Денсаулық топтарына бөлу:**
- 1-топ - толық дені сау;
- 2-топ – функционалды ауытқуы бар;
- 3-топ – компенсация сатысындағы созылмалы аурулары бар;
- 4-топ – субкомпенсация сатысындағы созылмалы аурулары бар;
- 5-топ – декомпенсация сатысындағы созылмалы ауруларымен.
- **Біріншілікті сырқаттылық** – осы жылда алғаш рет және бұдан бұрын ешқандай жерде тіркелмеген жаңа аурулар қатынасы.

Аурулардың жіктелуі

- **Халықаралық статистикалық аурулар жіктелуі (МКБ)** – бұл медицина ғылымының заманауи дәуірінің дамуына әсер ететін патологиялық жағдайлар мен ауруларды топтастыру жүйесі. ВОЗ мемлекеттері топтарындағы денсаулық жағдайын зерттейтін маңызды құжат.
- **МКБ-10** – 10-шы қайта қаралудың денсаулыққа байланысты мәселелер мен аурулардың халықаралық статистикалық жіктелуі. Онда:
  - Эпидемиялық аурулар;
  - Конституциялық немесе жалпы аурулар;
  - Анатомиялық локализация бойынша топтастырылған жергілікті аурулар;
  - Дамуына байланысты аурулар;
  - Жарақаттар топтастырылған.

Сырқаттылықты зерттеу

- Әдістері – біртұтас;
  - Іріктеулі – жынысы, жасы, себептері және т.б.
  - Зерттеу мерзімі: 3 жыл
  - Сырқаттанушылық жайындағы мәліметтер көзі:
  - Негізгі (медициналық тексерілу, қаралу);
  - Қосымша (өлу себебі, кешенді зерттеулер деректері бойынша).
-
- Зерттеу әдісі:
  - 1. қаралуы;
  - 2. өлу себебі;
  - 3. медициналық тексеру себептері;
  - 4. Анкетирование

Арнайы есепке алу түрі бойынша сырқаттылық

- Арнайы есепке алу ---> маңызды құжат, қажетті кезде т олтырылып, нақты бір денсаулық сақтау мекемесіне жолдама беріледі.
- **I. Жұқпалы сырқаттанушылық**
- Хабарландыру жататын жұқпалы аурулар:
- 1топ – карантиндік аурулар (чум, холера, натуральная оспа, желтая лихорадка);
- 2топ – арнайы ЕПМ-де тіркелген маңызды эпидемиялық емес аурулар (туберкулез, сифилис, гонорея, трахома, зең аурулары);
- 3топ – ЕМП санэпидқадағалау органына суммарлы мәліметті хабарлайтын жұқпалы ауруларға жатпайтын аурулар (тұмау, жрва);
- 4топ – жергілікті санэпидқадағалау органына әрбір жағдайда хабарлама жіберілетін детальді мәліметтер (брюшной тиф, паратиф, сальмонеллез, дизентерия, малярия, менингит).

- **II. Маңызды эпидемиялық емес аурулармен сырқаттанушылық**
- Ф086У – алғаш рет туберкулез, сифилис, гонорея, венерологиялық аурулар, трихофития, микоз, қышыма, трахома белсенді диагнозымен анықталған науқас жайлы хабарлау. Дәрігер толтырады. Орта медқызметкер қышыма жайлы хабарламаны толтырады. Науқасты тұрғылықты жері бойынша сәйкес диспансерге жолдалынады.
- **III. Онкологиялық сырқаттанушылық**
- Ф090у – өмірінде алғаш рет анықталған қатерлі ісік жайлы хабарлама.
- Наркомания және токсикомания, психикалық сырқаттанушылық жайлы хабарлама толтырылмайды. Тек дәрігер-психиатр-наркологтың қабылдауына жіберіледі. ІІД органдарына хабарлайды.
- ЖИТС жән АИВ инфицирленген сырқаттанушылық: ЦГЭиОЗ, жұқпалы стационар. ЖИТСке қанның зерттеу нәтижелерін тапсыру есеп беру.
- **IV. Госпитализацияланған сырқаттанушылық**
- Стационардан шыққан науқастың статистикалық картасы – Ф 066;
- Толтырылады:
- Стационарлық науқастың медкартасымен бір уақытта;
- Бір немесе одан да көп диагноз анықталған жағдайда, госпитализация себебі болған диагноз есеп беруге толтырылады;

- Басқа стационарға ауыстырылған науқастарға толтырылмайды;
- Аурухананың бір бөлімнен екінші бөлімге ауыстырылатын болғанда, бірінші бөлімде карта толтырылады;
- Психиатриялық стационарда карта толтырылудың ерекшеліктері бар;
- Стационардар барлық шыққандар, босанғандар, туылғандарға да толтырылады.
- Бір жыл ішінде карталар ұйымдастыру-әдістемелік бөлімде жиналады. Бір күнтізбелік жылдың аяқталуымен карталар жылдық есеп беруді толтыруға алынады.
- **Госпитализация жиілігі= госпитализацияланғандар саны/халық саны*1000**

- **V. Уақытша жұмысқа қабілеттілігін жоғалтумен сырқаттанушылық**
- Құжаттар: жұмысқа қабілетсіздігі жайлы қағаз – бухгалтериядан алу;
- Көрсеткіштері: жағдайлар саны, күндер саны, бір жағдайдың орташа ұзақтығы, жағдай мен күндер құрылымы.
- Жағдайлар жиілігі сырқаттанушылық деңгейін көрсетеді.
- Күндер жиілігі сырқаттың ауырлығын сипаттайды.
- Орташа ұзақтықты сырқат ауырлығы мен жұмысқабілеттілігін бағалау деңгейімен сипатталады.

Мүгедектік

- **Мүгедектік (disability)** – өмір сүру қабілеттілігін шектейтін, организмнің қызметінің тұрақты бұзылыстарымен жүретін денсаулықтың бұзылуы.
- **Өмір сүру қабілеттілігі критерийлері:** өз-өзіне қызмет ету қабілеттілігі, қозғалыс, ориентация, өз іс-қимылын бақылау, сөйлесу, оқып үйрену, еңбек қабілеттілігі.
- **Қызметінің бұзылуы және өмір сүру қабілетінің шектелуі:**
  - ФК(функционалды класс) 0 – қалыпты жағдай
  - ФК1 – жеңіл бұзылыс 1-25%
  - ФК2 – умеренные бұзылыс 26-50%
  - ФК3 – значительное бұзылыс 51-75%
  - ФК4 – қауырт бұзылыс 76-100 %

Мүгедектік топтары

- 1 топ
  - тұрақты күтімді талап ететіндер (ФК4)
- 2 топ
  - тұрақты немесе ұзақ уақытты жұмысқа білетін жоғалту тұрақты күтімсіз (ФК3)
- 3 топ
  - кәсіби еңбек қабілеттілігін жоғалту (ФК2)

Қорытынды

- Сырқаттылық – бұл ең алдымен адам денсаулығының көрсеткіші болып табылады, демек қоғамдық денсаулық сақтау ұйымының негізі мәселелері. Бұл жерде мәселе ҚДСҰ атқаратын міндеті сырқаттылықты терең зерттеп, сырқаттылықтың санын азайту, оның шешу жолдарын іздеу, жеңілдету, халықтың медициналық көмек алу мәселесін оңтайлы шешу болып табылады.
- Біздің елімізде қазіргі таңда социалды міндетті медициналық сақтандыру жүйесі енгізілмек. Бұл жүйенің арқасында ЕПМ қызметкерлерінің де, пациенттерінің де қызмет алу жағдайы жақсарып сырқаттылық едәуір азайады деген ниеттеміз деп қорытындылаймын.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

- Р. Биғалиева, Ш. Исмаилов, Әлеуметтік медицина және денсаулық сақтауды басқару, Алматы, 2009.
- Министерство здравоохранения Республики Беларусь, «Общественное здоровье и здравоохранение», Гродно, 2004г.
- В.З. Кучеренко, Применение методов статистического анализа.
- <http://www.klex.ru/6rf>
- http://medicport.ru/med_slovar/med_slovar_terminov/i/indeks_zdorovya/